

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir mic 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Două politici.

Politica!

Lumea ştie, că este numai una: arta de-a governa un stat şi de-a conduce afacerile. Şi fiindcă de atâta amar de vreme cel ce are puterea în stat, are şi putere asupra cetăţenilor, — şi el înţelege să şi-o crească mai mult decât i-se cuvine — de aceea bieţii oameni s-au deprins să vadă în cel ce dă leaţă funcţionarilor, în cel ce dă puşti soldaţilor şi-n cel ce dă gloanţe ţăranilor, s-a obicinuit lumea să vadă în astfel de oameni pe mânuitorii politicii. Ei dau pedepsele, ei iau dările, ei împart favorurile: ei fac politica: — Politica sânt ei!

Iată un *suveran*. Politica lui? Gândul lui nu se va frânge de nici o restricţiune; vorba şi porunca lui nu se vor lovi de nici o contra-zicere. Voiţi mai mult? Dar şi numai cu atâta se poate conduce un stat.

A, da! În cadrele *acestei* politici mai au un rol şi marionetele, păpuşile, cu cari se joacă suveranul, când el învaţă „odată-unul“ şi-şi socoteşte camelele politice. Unui zâmbet al lui îi răspunde marioneta cu un compliment uşor, unui salut cu-o plecaciune până la pământ şi-unei agrării cu un... zâmbet şi-un compliment şi-un cap plecat, pe care sabia nu-l taie. Şi câte capete plecate nu înconjură pe unul încoronat!

Ele se pleacă; adânc şi cu blândete. Dar nu ca să rămână plecate, ci ca să se ridice şi mai trufaşe faţă de altele, cari încă se pleacă la rândul lor. O pădure de capete plecate! Parecă sunt prea multe. Câte unul ar putea să dispară, fără să ştie suveranul, cum dispăre. Printr-o şoaptă la ureche în treacă, printr-o ameninţare într-un moment de slăbiciune, după un rece schimb de vorbe, când capul cel plecat se simte mai tare decât cel încoronat, i se scrie „Iubite X. Y.“ şi i se confere o de-

coraţie. Şi în aceeaşi zi în pădurea de capete plecate s-a ivit unul nou. Şi așa mai departe. Nu e destul pentru o *camarillă*?

Şi oare s-ar putea găsi vre-o deosebire cât de mică — dar esenţială din punct de vedere politic — între absolutismul unui singur individ şi absolutismul colectiv al unei camarille? Nici una! Căci aceeaşi reală putere politică, care este absolutismul, în înfăţişările ei amândouă, provoacă dese crize politice deschizând larg drumul antagonismului între interesele individului şi ale colectivităţii. Şi în oricare stat ar ezista acest antagonism, — şi el există pretutindeni, unde politica nu are în vedere aceleaşi drepturi şi îndatoriri egale pentru toţi cetăţenii — în acel stat stăpâneşte încă absolutismul, frate cu inchiştiia de pe vremuri.

Stranie imperechiere de noţiuni! Şi totuşi. Par-că nimic nu e în stare să deştepte deopotrivă în sufletul europeanului modern atâta scârbă şi antipatie ca aceste două vorbe: absolutism, inchiştiia. Vă va surprinde în deosebi proba următoare: Când vă gândiţi la Germania, statul, care ar fi chemat să ţină în echilibru apăsătoare puterea a Angliei, nu-i urmăriţi silinţele cu simpatie? Fiind-că simţiţi şi doriţi să piară un izvor al absolutismului! Dar când vă gândiţi la Polonia şi Danezii şi Francezii, cari luptă acum ei la rândul lor, în contra *aceleiaşi* Germanii, în contra *aceleiaşi* absolutism în al treilea ipostas al său? Nu se cupâneşte în sufletul vostru dragostea şi ura? Şi dragostea voastră nu caută acum drumul spre acei Poloni şi Danezi şi Francezi?

Ori să deschidem ochii şi să ne uităm în preajma noastră! Oare neamul nostru nu a simpatizat cu Ungurii şi nu i-a ajutat chiar, de câteori luptau în contra unei puteri, care voia să i strivească? Iar astăzi, când camarilla lor, cu acel şef de orhestră Ştefan Tisza, vrea pe noi să ne strivească?

că? Oare ochii noştri nu se închid cu durere ca să se deschidă spre alte veacuri, alte lumi şi alte ţărături?

Ochi deschişi spre alte ţărături, — va fi totdeauna rezultatul politicii absolutiste, fie ea a unui individ, fie a camarillei, fie a unui popor, dedat cu tiranizarea!

Spre alte ţărături!

Spre ele năzuim cu toţii. Şi de pe stâncile lor se vede şi viitoarea lume politică: politica curată, naţională.

Din veşteda floare a absolutismului a căzut sămânţa. Şi cum adeseori fiul nu seamănă cu tată-său, nici rodul absolutismului n-a fost absolutism, ci *democraţie*. Şi încă un făt, neastâmpărat şi urât: *socialismul*.

Urât! Fiindcă aduce cu sine cevaş din atmosfera grea a evului mediu, cu ura unei clase de oameni, cu dispreţul unor oameni pentru alţi oameni. Iar în politica nu se întreabă, dacă nu este cumva totuşi o deosebire, când doar în evul mediu clasă care dispreţuia, era a nobililor, iar astăzi este a muncitorilor. Nu, ci este unul şi acelaşi lucru; fiindcă sunt *aceiaşi oameni*.

Însă socialismul a ridicat cu toate acestea dogma nouă: din puterea şi averea tuturor drepturi tuturor! Iar această dogmă n-a fost numai un pas înainte în desvoltarea acelei puteri, care va strivi cu totul *politica de stat*, ci a fost un salt înainte. Şi totuşi principiul este greşit. Se dovedeşte prin faptul, că s-a sărit dincolo de ţintă.

Căci astăzi nu poate nimeni inaugura o mişcare politică, care să stea — măcar şi numai în parte — în contradicţie cu ideea stăpânitoare a întregii vieţi pământe în zilele noastre; ideea naţională. Socialismul însă, al cărui ultim scop este uniformizarea şi uni-

ficarea *omenimii*, despreţuieşte ideea naţională, tolerând-o numai ca un mijloc pentru ajungerea irealizabilelor scopuri, ce i se par mai demne şi mai înalte. Principiul de naţionalitate este însă cu mult mai tare şi mai adânc înrădăcinat în conştiinţa popoarelor de astăzi, decât să lase nepedepsită încercarea de-a uni anumite clase ale tuturor naţiunilor pornindu-le la luptă pentru a le satisfac mânia în contra altor clase. Această luptă restrânsă la *atâta*, nu va aduce niciodată altă lume şi cu ea altă politică.

Cerând însă egale drepturi politice şi pentru aceia, cari nu le-au avut până acum, socialismul însemnează totuşi o etapă în desvoltarea înceată, care va înfăptui şi în cel mai ascuns colţ de viaţă omenească: principiul de naţionalitate.

Mai puternică este *democraţia*, cu mijlocul ei de-a crea o nouă politică: *votul universal*. Ea rămâne în cadrele statelor existente şi cu principiul său — deplina libertate politică a *fiecărui* cetăţean — ea ar şterge din viaţa politică orice urmă de absolutism, de apăsare, de silă.

Dar nu ar delatura conflictele între *naţiuni*. Pacea între naţiuni se va asigura numai prin principiul politic modern, prin *naţionalism*.

Astăzi politica se face prin indivizi şi pentru indivizi, ori pentru anumite părţi din locuitorii unui stat.

Când însă conştiinţa responsabilităţii unui reprezentant al poporului va fi ajuns la gradul absolutei moralităţi, care nu poate să ia mai mult decât dă; când fiecare om va recunoaşte în semenul său de alt neam pe omul, care nu vine nici să-i fure, nici să-i aducă de pomană; când fiecare naţiune trăind într-o firească alctuire de stat, ce i-se va *ceda* şi i-se va *impune* de celelalte naţiuni, îşi va vedea singura menire în căutarea şi asigurarea dreptăţii;

numai atunci doctrina politică a naţionalismului curat va fi triumfat asupra celorlalte, aducând cu triumful ei pacea şi buna învoire între oameni.

Vor trece sute de ani până atunci. Dar se va ivi din marea vieţii omeneski şi inzula aceasta a păcii, dacă vom face singura politică raţională: aceea care porneşte totdeauna dela interesele naţionale — ale oricărui popor! — şi se face deci prin naţiune şi pentru naţiune: *Politica naţională*.

De această lume curată şi pacinică însă niciodată nu ne va apropia *politica de stat*, ce se practică acum, fie prin indivizi, fie prin popoare!

Camera. Şedinţa de ieri, o şedinţă fără însemnătate. Interesul deputaţilor minimal. S'a primit fără discuţii tratatul încheiat cu Societatea de navigaţiune Adria. S'au rezolvit apoi mai multe petiţii.

În jurul păcii parlamentare. Ziarele maghiare se ocupă în mod foarte viu cu şansele demersurilor prim-ministrului Khuen pentru încheierea unei păci cu partidele opoziţionale. Cele mai multe ziare cred, că prim-ministrului Khuen nu-i va succede să satisfacă cererile opoziţiei.

«Pester Loyd» este informat, că proiectul reformei electorale, lucrât pe baza principiilor espuse în mesajul tronului, va fi depus pe biroul camerei la toamnă.

Moştenitorul nostru de tron la Berlin. Vizita moştenitorului de tron Franz Ferdinand la curtea germană continuă a preocupa ziaristica mondială, care atribuie acestei vizite o importanţă deosebită. Deşi scopul mărturisit al vizitei a fost numai familiar, totuşi se vede, că vizita a urmărit scopuri înalte politice, pe care le-a ajuns: de-a încheia şi mai mult alianţa şi prietenia între cele două monarhii, respective între dinastiile lor.

În comentariile lor asupra rostului vizitei, câteva ziare austriace, cari

Călăuză de bal.

De pe Târnave, Ian. v.

M-aţi căutat, iubiti prietini, cu scrisoarea voastră în singurătatea, în care m-am cufundat de câţiva ani aici, pe malul molatelor Târnave. Vă mulţumesc... Voiam şi poate volest şi acum, să rămân stăpân pe liniştea ce mă împresoară, dar scrisoarea voastră e amenitoare. Ea mi-a deşteptat în suflet multe reminiscenţe din trecut, multe clipe dulci şi neuite, petrecute odinioară cu voi şi nu pot să rezist tentaţiunii de-a vă scrie.

Dar ce să vă scriu?

Voi îmi ziceţi: Scrie-ne ceva de actualitate pentru «Gazeta», — mi-e atât de iubită.

De actualitate? Ce să scriu? mă gândeam.

Să scriu despre romanul caraghiosului exrege Emanuel din Portugalia cu cântăreaţa lui? Ori să scriu despre vizita cutărui prinţ la vre-o curte împărătească?

Ei, vezi, vizita prinţilor e interesantă, căci iată, şi nouă ne-a făcut acum vizită un prinţ şi petrecere de câţva timp în mijlocul nostru. Da, un adevărat prinţ, care cauzează multă bucurie

la o mare parte a omenimii. E veselul prinţ *Carneval*.

Cu gândul la acest prinţ, vecinic tânăr şi ferice, am răsofit prietne suvenirile tinereţii, — suvenirii eternitate în dragi fle, cu myosotis şi alte floricele — şi descoperit-am printre ele, asemenea unui savant scrutător în vreme, arhive, un foliant de mare preţ.

M'am bucurat mult de foliantul meu, căci dacă se n'icea cumva, omenimea, fără îndoială suferea o mare şi ireparabilă pierdere. Da, poate-că d-v. iubiti cetitori, veţi surăde, dar' această așa este. Căci foliantul meu cuprinde o complectă *călăuză pentru baluri şi petreceri*. Şi apoi nimicirea unui astfel de lucru n'ar însemna o ireparabilă pierdere?...

Câte vii aduceri aminte nu-mi revocă această călăuză! Ţiu minte că am compus-o în colaborare cu mai mulţi prietini şi am voit să o scot în tipar, dar' neavând *pişule* (pe vremea aceea erau pişulele în curs) şi din lipsa de editori şi mecenaji, lucru, ca multe alte lucruri bune, a rămas baltă. Aş vrea şi azi să o tipăresc, dar' mă tem, că voiui păţi tot așa, căci editorii şi acum sunt rari, iar *coroanele* (azi sunt coroanele în circulaţie) nici de prezent nu-mi fac năcaz prin buzunare.

Aşa stând lucrul, mi-a venit bine la socoteală rugarea voastră şi numai decât m'am hotărât, să fac din călăuză un estras pentru «Gazeta».

E adevărat, că prinţul *Carneval* e în tojil său maiestic, dar pentru mine stăpânirea lui numai atunci înclină spre apunere, când a trecut balul studenţilor din Blaj, dela Trei-sfinţi, acest bal de mare renume în — Ardeal şi jur.

De aceea cred că n'am întârziat de tot cu darea în vileag — spre folosinţă publică — a călăuzei mele în extiaz.

Iată ce aflu în ea:

Drept: Introducere călăuză are o disertaţie filologică, asupra cuvintelor *bal* şi *petrecere*. Din ea rezultă, că balul e cuvânt italian, cam greu de înţeles în limba noastră, căci nu are nici un derivat, cum are în italiană verbul ballare = a juca. Stă adevăcă singur, ca un cuc. Cu totul a'cum e însă treaba cu sora lui, cu *petrecerea*. Aceasta are multe rudeni la noi şi e iubită cu deosebire din cauză, că dămele merg la petrecere — *pe trecere*. Toate vor şi sperază a avea *trecere*, dămele tinere la joc, domnişoarele la — *măritiş*... De aci urmează, că la noi se fac mai multe petreceri, decât baluri.

După această «savantă» introducere urmează regulile obligatoare.

Iată unele:

Sunt unii croitori gentili, dar precauţi, cari reţin una din coadele fracului, până ce se achită şi ultima rată

din preţ. Ca nu cumva unui cavaleri să crează, că la bal se poate merge cu fracul fără o coadă, călăuză prescrie, că pentru orice bal e obligator fracul cu două coade.

Mai departe gulerul şi manşetele nu e permis să fie mânjite, decât după al doilea cadru.

Dar' calci pe haina domnişoarei, cu care dansezi, şi i-o rupi, e regretabil, dar aceasta nu laseamnă — declaraţie de amor.

Nu se cuvine să te îmbeţi de limonadă, iar dacă calci pe vecinul pe bătători, să-l rogi să nu urle şi să-l mângâie asigurându-l, că asemenea lucruri se întâmplă şi cu oameni mai de omenie.

Să ştii două lucruri: Cine pune pedecă altuia, cade el, cât e de mare şi: E mai bine azi un vals, decât mâne o română. Mai departe ai să ştii, cavalerule, că despre cei-ce topăie ca urşii sau ca ursoaiele, nu se poate zice, că dansează. Apoi: Cu cine poţi dansa înainte de pauză, dansează şi nu amana pe mai târziu. În fine să se ştie: Că pasărea se cunoaşte după pene, omul după acela, cu care joacă.

Acestea sunt tot atâtea îndrumări şi proverbe de bal, rămase dela protopărinţi balurilor şi adunate cu multă trudă pentru călăuză. Dar' iată încă câteva de felul lor:

Fetele totdeauna sunt mai tinere, de cum se par a fi.

Dacă vrei să afli etatea vre-unei domnişoare, întreabă-o de câţi ani e mama şi de aci fă deducţiile necesare.

În sala de bal ţi-se pot rupe coardele inimii, dar' gheţele de lac nu e permis să se rupă.

Nu e iertat să strănuţi în faţa jucătoare: catarul nu-i duce la bal, — lasă-l acasă.

Fii preste tot cu spirit, iar' când ţi-se recomandă cineva, să nu uita a i zice, ca s'audă vecinii:

— A, am avut deja onoare... Ne-am întâlnit la Jidanul din colţ, de unde am imprumutat fracurile.

Nu e permis să te îmbeţi, decât după miezul nopţii. Pe acest timp declaraţiile de amor nu sunt obligatoare, dar' cu toate acestea te poţi pomeni după bal ca mire. Tatăl fetei poate să-ţi facă vizită a doua zi, spunându-ţi că după declaraţia făcută, îşi dă învoirea la căsătorie. Să te mângâie însă, căci lucruri de acestea se întâmplă şi în familiile cele mai bune.

Aşa mai departe. Dar' pentru acum e destul, iar' pe viitor mai multe. Până atunci doreşte amabilelor cetitoare (pe-trecere buaj la petreceri, cum ar vrea să o aibă şi subscrisul

Insuraşel.

se inspiră din entouragele Moștenitorului austro-ungar, merg și mai departe, susținând că întrevăderea dintre viitorul Suveran habsburgic și actualul Suveran german a contribuit în cea mai mare măsură la consolidarea blocului austro-german în politica internațională. Rostul adevărat al vizitei a fost să înlăture cel din urmă rest de neîncredere dintre Habsburgi și Hohenzollerni, ștergând toate amintirile dureroase ale trecutului mai nou și risipind îndeosebi iluziunile pangermanilor din Austria și Germania, că s-ar putea ajunge vre-o dată la un conflict între Berlin și Viena, cu tendința desmembrării Austriei.

Vizita Arhiducului Moștenitor la Curtea Hohenzollernilor — spune ziarul «Grossösterreich» — nu este actul unei politice dinastice. Prin această vizită s-a consolidat și mai mult alianța nestrămutată dintre cele două împărății, tocmai în momentul când tovărășia cu Italia a pierdut din valoare, iar politica externă engleză n-a încetat să fie incalculabilă.

Pentru a scoate într-o lumină și mai vie importanța vizitei Moștenitorului austro-ungar la Berlin, ziarul austriac spune, că un fapt remarcabil a premers acestei vizite. La Viena cu prilejul unei mari întruniri culturale, un general prusian a făcut apel la Nemții din Austria să păstreze deplină credință dinastiei de Habsburg și să se grupeze în jurul Arhiducului Moștenitor, care va respecta cu o sfințenie tradițiile germane ale Casei de Austria. Generalul prusian a vorbit ca un ecou al împăratului Wilhelm și astfel s-au tăiat pentru viitor firele intrigilor între Habsburgi și Hohenzollerni, fire pe care le țineau în mâinile lor dușmanii blocului austro-german.

Demonstrații politice în Agram. Studenții croaiți au aranjat alături de demonstrațiune zgomotoasă în aula universității din Agram în contra dizolvării camerei croate. Intervenind poliția, care primise ordin să oprească ținerrea unei adunări a studenților, a urmat o ciocnire între demonstrații și poliția, cari au făcut uz de săbiile lor. Cinci demonstrații au fost răniți, iar alți cinci au fost arestați. De la universitate demonstrații s-au îndreptat spre edificiul câtor ferate ungare voind să spargă geamurile. Poliția a intervenit însă la timp și a împărțiat pe demonstrații.

Din camerele române. Camera română a votat proiectul pentru repartizarea ecedentului de 46 milioane lei din exercițiul anilor 1910—11 și creditul de 64 milioane deschis pentru trebuințele diferitelor ministere. În ședința de alături ministrul de finanțe a depus proiectul de lege pentru modificarea mai multor articole din tariful vamal.

În senat s'a depus proiectul de lege pentru reînființarea contenciosului administrativ.

O scrisoare din Berlin.

— Frideric cel Mare și arta. — Ziua nașterii lui Wilhelm al II-lea. — Noua parlament. —

Berlinezii și astăzi păstrează vie amintire regelui Frideric cel Mare. Începând de la Charlottenburg-Tiergarten, până la statua lui, ce încheie așa marele istoric drum a Hohenzollernilor — Unter den Linden și până la opera zidită de el și academia științelor reorganizată pe timpul lui — urme luminoase arată faptele sale. „Fritz cel Bătrân“, regele flozof, iubitor al dreptății și artelor, entuziasmul admirator al genului și literaturii franceze; prietenul și protectorul lui Voltaire și Maupertuis; omul de stat și diplomatul rafinat — a pus pietrele pe cari se zidește azi. Când în 24 a lui Ian. s'au împlinit 200 ani dela nașterea lui, Berlinul a serbat cu pietate ziua. A fost un prilej pentru multe manifestații frumoase, dintre cari se desprinde expoziția „Frideric cel Mare în artă“, aranjată pentru câteva zile în academia artelor de pe Pariser Platz.

În unsprezece saloane, e cuprins tot ce a creat arta: pictura, sculptura și ar-

tele grafice în jurul marelui rege. Numărul limitat al lucrurilor expuse — abia ajung la 300 — a îngăduit o aranjare elegantă și armonioasă. Pictura e mai bine reprezentată.

Îndată la intrare întâlnim pe pictorul francez *Antoine Pesne*, născut în Pariz la 1683, mort în Berlin la 1757, — e întrecut de mulți pictori francezi din secolul al XVIII-lea, având totuși lucrările lui o netăgăduită valoare. Are expuse 43 tablouri. E portretist și câștigă în valoare prin înprejurarea că a trăit la curtea lui Frideric — portretele fiind astfel fidele. Țin să remarc tablourile „Frideric și Wilhelmina“ Frideric ca băiat; Frideric cel Mare — portrete cunoscute din reproduceri, apoi portretul lui Jordan, foarte bine reușit cum își ridică energic fața cu trăsături fine.

Dintre pictorii contemporani lui Frideric, se deosebește neamțul *Anton Graff*, ridicându-se în portretele sale peste tehnica comună a portrețiștilor din veacul al XVIII-lea.

Sala a II-a și a III-a ne oferă mult prin pânzele lui *Menzel*, mort acum vre-a șapte ani. Tablourile „Frideric cel Mare la masă în Sanssouci“ și „Concertul în flaută a lui Frideric al II-lea în Sanssouci“ sunt cunoscute din galeria națională de aici. E grandios ca alcătuire tabloul „Frideric cel Mare și ai săi la Hochkirch“ — ce cuprinde un părete al salei a III-a. O scenă de războiu. Lumina roșie a caselor, ce ard, se resfrânge bine pe fețele întinse și ostentive ale soldaților și a regelui ce se desprinde din întunec și din fumul prafului de pușcă. E unul dintre cele mai de valoare din lucrurile expuse. Sunt bune și ca inspirație, pânzele „Frideric cel Mare în călătorie“ și „Planșoarea“, cari reamintesc bunătatea și popularitatea regelui.

Între pictorii cari trăiesc și au lucrări expuse aici, nu vrea să las neamintiți pe *A. Kampf*, *G. Schöbel* și *Carl Böckling*. Primul expune „Frideric cel Mare în biserică în Charlottenburg“. Regele flozof, adâncit în gânduri șede într'un jilț de biserică. Place mult, deși pentru un interior de biserică are puțin prea multă lumină. Schöbel expune câteva aquarele cu părți de ale castelului din Postdam, iar dintre tablourile în oleu remarc „Frideric cel Mare la cadavru lui Schwerin“, impresionează mult. Iar Röckling cu aquarelele lui — schițe de războiu, grenadiri, — lucrate în colorit mai viu se desprinde dintre tablourile lucrate pe fond întunecos și somber.

Sculptori de seamă sunt, amintesc pe cel mai vechi, *Bardou* francez din secolul al XVIII-lea — cu o statueta în bronz reprezentând pe Frideric călare; apoi *Schadow*, cu statua din Stettin reproducă în gips și bustul lui Frideric foarte expresiv. Statua cunoscută a lui *Rauch* ce pe Unter den Linden, reprezentând pe Frideric călare încă e reproducă, dar aici în sală își pierde mult din frumusețe.

Am amintit abia câțiva artiști mai mari, cari au avut obiectul inspirației personalitatea marelui rege; așa putea aminti și cita încă multe lucrări de talent — dar ca să-și formeze cetitorii, cari n-au ocaziunea să viziteze saloanele acestea, o idee de ansamblu — ajunge atât.

La eșire am întâlnit o școală de băieți, care sub conducerea învățătorilor vizita expoziția. Băieții anevicii ai orașului mare, se îndesau mărunt pe lângă tablouri, ascultând cu ochi scilpitori episoade din viața regelui, care pentru ei e un simbol — Patria.

Acum două zile Berlinul iarăș a avut prilej de sărbătoare. Împăratul a împlinit cincizeci și trei de ani, și ca'n tot anul — ziua a fost serbată cu multă însuflețire și risipă de lumină. Abia de e capitală care să-și zeflice așa mult domitorii ca Berlinul. Lume imenză, deja de dimineața, aștepta trecerea echipagelor curții, și cetind fericirea pe fețele acelora, cari au ajuns să vadă prin ferestrele mici a cupeului — fața «Kaiserului».

Seara străzile principale erau o minune de lumini și reflectoare puternice, ce lăsau să se vadă chipurile suveranilor — sau vulturul negru. Lumea ce curgea pe străzi, își reamintea seara de Silvestru.

Poporul a serbat aniversarea înainte cu două zile, trimțând pe cei 110 deputați socialiști în casa țării.

Fără îndoială numărul mare al socialiștilor și peste tot majoritatea «Stângei» dă mult de gândit cercurilor conducătoare, dar ca să putem judeca bine rezultatul alegerilor, trebuie să ne aducem aminte, că Reichstagul nu are așa mare influință ca parlamentul francez, englez sau italian de pildă. Reichstagul nu guvernează, conlucră numai la legislație. Și acum o să respingă poate credite, o să aducă legi mai liberale, dar se înșală cine crede, că va respinge și costurile înbunătățirii armatei și a marinei.

Pentru votarea acestora în Reichstag todeauna se va forma majoritate și nici chiar socialiștii n'o să fie piedecă mare, fiind aproape socialiști militariști.

Cele patru milioane și mai bine de votari socialiști sunt un avertismant că țara aceasta trebuie guvernată în spirit social și liberal, dar că de fapt așa va fi guvernată însă mult de bănuț.

Coresp.

Apponyi la Viena.

Ziarele ungurești șovene nu încetează a se văiera de pățania lui Apponyi la Viena, iar unele își ridică tonul amenințator și provoacă cu emfază guvernul să ia măsuri contra dușmanilor nației ungurești, ca astfel de lucruri să nu se mai poată întâmpla nici în Ungaria, nici în afară de hotarele Ungariei.

Pe cât sunt de gălăgioși acești viteji din tufă, pe atât sunt de falși în expunerile lor, identificând pe Apponyi și clasa feudalilor cu poporul maghiar și pe aceasta bază falsă scoțând la iveală, că demonstrația justificată a tinerimii din Viena a fost îndreptată contra nației ungurești.

Remarcând aceasta falșitate gazetărească, dăm azi două corespondențe din Viena, cari prezintă în lumină adevărata incidentul cu Apponyi. O corespondență ni s'a trimis nouă, iar a doua la „Adevărul“ din București, de unde o reproducem:

Iată aceste scrisori:

Fariseul Apponyi în Viena.

— Ianuarie c.

A venit în capitala Austriei pe furie, ca să nu-l știe nimeni, decât un cerc foarte restrâns din societatea vieneză — ca un fariseu, care se simte cu sufletul vinovat și păcătos. A venit aici ca să năbeze cu apă rece pe cei neinformați, pe cei cari nu știu cine-i Apponyi acasă la el, falimosul Apponyi dușmanul Austriei și al naționalităților din Ungaria. Nici românii din Viena n'ar fi știut nimic, dacă n'ar fi cetit în ziua din urmă într'o notiță a unui ziar local că Apponyi va ține o conferință în sala soc. Volksbildungsverein. Îndată s'au adunat studenții, cari au aflat despre aceasta și s'au dus pe la toate locurile de vânzare după bilete. Dar n'au putut căpăta decât numai vre-o 28—30, căci numai acelea erau nevândute. Astfel timpul prea scurt și lipsa de bilete a zădărnicit marea demonstrație, care s'ar fi putut pune la cale și la cari ar fi luat parte și studenții celorlalte naționalități, pe cari de asemenea îi dor suferințele fraților de acasă. Astfel a fost posibil să străbată numai un număr de vre-o 30 de tineri în sala de conferință, unde erau ca la vre-o 800—1000 de persoane. Multă aristocrație: prinți, boți, baroni, între aceștia prințesa de Lichtenstein, contesa Tiede, baronesa Frankenstein, prințul Hohenlohe, baronii Oppentheim, Beck etc. profesorii universitari, oficerii din statul major și garda imperială.

Când a intrat Apponyi studenții români au început să cânte imnul »Gott erhalte«. Atunci întreg publicul s'a ridicat în picioare, Apponyi palid la față și clipind din ochi ca un satană, a ascultat și el »cu smerenie« imnul, care acasă îi e atât de nesuferit. Îndată ce a început să vorbească s'a auzit din grupul tinerilor: Jos cu Apponyi! Jos cu călăul naționalităților! Se înțelege, că iudeo-maghiarilor nu le-a picat la socoteală această demonstrație, căci strigau și ei: Buben! Hinaus mit ihnen! (Băieților! Afară cu voi!)

A intervenit comisarul de poliție, care reprezenta ordinea publică zicând: Toată cineștea și onoarea li-se cuvine tinerilor, cari în patriotismul lor au cântat imnul Casei domnitoare de Habsburg, dar îi rog să se liniștească și să nu întrerupă pe vorbitor. Atăta a putut zice domnul comisar... Doi stu-

denți germani, cari erau în sală s'au alăturat și ei la demonstrație. Vienenii adevărați au înțeles despre ce-i vorba și poate în inima lor au simpatizat cu Românii, cari au rămas până la sfârșitul conferinței demonstrând și întrerupându-l pe Apponyi: Jos cu legea școlară! Jos cu lenicerul! Pfiu, drace! Când a amintit de turnul din America un tânăr l-a strigat: Acolo era să-ți rămâie ciolanele! Pe la sfârșitul conferinței, fariseul a început să tămăzeze Viena și pe Vieneni cu dragostea lui. Încheind și-a și pierdut urma, căci tinerii l-au căutat... dar ia-l de unde nu-l! Presa vieneză afară de »Neues Wiener Journal« subvenționat de guvernul din Pesta a scris obiectiv, iar »Reichspost« se întreabă ce ar fi făcut Ungurii, dacă regretatul Lueger s'ar fi dus să țină o conferință în Pesta? Corespondenții ziarelor mondiale au trimis telegrame despre această demonstrație, astfel că Excelexta Sa își pregătește bine terenul pentru premiul Nobel. (Premiul pentru pace îl dorește!) În America și-a făcut turnul cu »mult succes« nu-i rămâne decât să plece și în Asia!

X.

II.

Huiduirea lui Apponyi la Viena.

Cu acest titlu publică „Adevărul“ un raport despre conferința lui Apponyi primit dela corespondentul său și din care dăm următoarele:

După cum v'am telegrafiat, — scrie coresp. contele Apponyi a petrecut cum se zice „un prost sfert de ceas“, care s'a prelungit... un ceas și jumătate, adică atâta cât a durat conferința de o oră. Nu vreau să mă risipesc în calambururi oftine, ci să spun lucrurile cum au fost: imnul imperial, huiduilele, fluierăturile și celelalte întreruperi, agremate cu strigătele de eljen ale ungurilor din sa'a au răpit o jumătate de ceas.

Totuși Apponyi și-a ținut conferința. Toată? Asta nu putem ști... Nu putem ști dacă a spus tot ce și propusese, nici dacă a spus cum își propusese, pentru că era evident că liniștea l-a părăsit din prima clipă. Lucrul e curios, căci un om cu patruzeci de ani de oratorie politică la activ ar trebui să fie deprins cu asemenea neplăceri. Jaures, care e mare oricând, atinge culmea atunci când e întrerupt și hârțuit. Despre Victor Hugo se zice că și organiza manifestațiile ostile, din cari își hrănea verva și patosul.

Dar, vezi d-ta: Apponyi venise la Viena nu ca să lupte, ci ca să se sărbătorească. Vanitatea lui își promisese o sărbătorire cu atât mai delicioasă cu cât avea s'o zmulgă dușmanilor: nemților. Și iată-l oprit dela primul elan. Abia apărut în fața publicului, el e „salutat“ cu imnul imperial pe care șovinii maghiari îi urăsc de moarte. Acesta a fost un truc al manifestațiilor, pentru că nicăeri și sub nici un cuvânt nu e permis să se întrerupă imnul acesta; din contra, conform legii, toți cei prezenți s'au văzut siliți să se scoale în picioare și să asculte — furioși, dar... respectuos. O particularitate austriacă și asta.

Nu voi repovesti amănuntele manifestației, pe cari vi le-am telegrafiat. Și nici conferința n'o voi rezuma, pentru că n'are nici o valoare: câteva amintiri personale despre unii bărbați de stat maghiari.

Apponyi e un orator mare — aceasta am putut-o ghici aseară. Vorbește foarte bine nemțește: rar de tot îi scapă accentele lui Jupan. Dar e rece nesimpatice la înfățișare, incapabil de un zămbet — cel puțin n'a zămbit aseară. Și apoi are un defect capital: nu știu unde își ascunde ochii, căci nu-i vezi nicăeri.

Manifestația a fost frumoasă și necesară. Publicul a înțeles-o. Cei din sală, care își plățiseră scump locul, n'au primit-o cu plăcere, trebuie s'o mărturisesc. Dar din înasși felul cum protestau se vede că ei știu de ce se manifestează.

Nu mai ungurii din sală n'au înțeles nimic. De cât, eljenul lor disperat nu-l va fi încântat pe Apponyi: el ar fi dorit o explozie de Hoch! — căci doară pe nemți venise el să-i cucerească. Și nu s'a auzit Hoch (Trăiască!) ci... Bluthund (caine sângeros), exclamat de puținii germani-naționali cari au luat parte la manifestație. (Majoritatea manifestațiilor au fost români, ceilalți: slavi și câțiva germani).

Este o chestie peste care nu putem trece: este admisibil acest fel de manifestații? Nu e oare un principiu, mai presus de orice, libertatea cuvântului? Firește, acesta e principiu rigid. În practică lucrul se prezintă așa: o'lgarhia maghiară răpește libertatea cuvântului acolora; pe cari îi ține în jug. Cum să răspundă acestia? Și mai e ceva: oligarhia maghiară este extraordinar de abilă în arta de a înșela străinătatea. Peste granițe ea știe să se arate mielușelul lui Dumnezeu; ce poți să faci decât s'o demaști, când se prezintă prilejul?

Însăși prezența lui Apponyi la tri-

bună, aseară, arată până unde merge el în arta mistificării. Conferința lui face parte dintr'o serie, organizată de Volksbildungsverein, societatea pentru cultura poporului; această societate luptă pentru învățământul liber, dezrobitor din ghiarele clericilor și oricărei forțe asupritoare. Pentru a spori fondurile acestei societăți, se țin conferințele; iar din acele fonduri se înființează școli în cari predarea cursurilor e absolut liberă, pentru oricine vrea să învețe, fără deosebire de naționalitate și fără a ținea seamă de religie.

Ei bine, Apponyi a vrut să capete invitația ca să vie să vorbească el, în folosul acestei societăți; el, care în Ungaria, ca ministru, s'a silit să înmormânteze pe vecie școlile naționalităților și în deosebi ale Românilor. Cum să nu protestezi împotriva unei asemenea șarlatanii?

Manifestanții au avut deci dreptate. Și bine au făcut că în întreruperile lor au accentuat că trai ales legea, școlară a lui Apponyi îi face să protesteze. Acest detaliu e înregistrat azi de toată presa, încât lumea vede despre ce e vorba.

Ab, presa! Presa e, în unanimitate în contra manifestațiilor. Se pare că ei au comis o crimă. De unde această duioșie pentru Apponyi? Ziarele o spun fără rezervă: vor pacea cu ungurii. Foarte bine; dar cu ce preț? Aceasta se înțelege dela sine: cu prețul sacrificării naționalităților.

Noi nu suțem surprinși. Niciodată nu ne-am făcut iluzii. Am spus-o totdeauna că românii din Ardeal n'au să aștepte nimic dela nici unul din factorii stăpânirii austriece — și unul din acești factori este și presa.

Austria vrea liniște: toată lupta ei este să-și asigure concursul Ungariei, adică al Austriei oficiale și oligarhice, nu al popoarelor asupra, între cari stă și adevărul popor unguresc.

G.

Externe.

Alianța între Svedia și Norvegia.

Între Svedia și Norvegia se urmează acum tratative asupra unui interesant proiect de ordin politic. E vorba anume ca ambele state, cari s'au despărțit în 1905, se încheie acum o alianță. Scopul acestei alianțe ar fi să asigure independența ambelor state în cazul unui mare războiu, care ar izbucni în Nord. Svedia a fost până acum de partea Germaniei pe când Norvegia de partea Angliei. Oamenii politici ai ambelor state s-au convins acum, că această deosebire trebuie să dispară în interesul ambelor țări și de aceea Sigur Ibsen, fiul celebrului dramaturg norvegian, actualul ministru al afacerilor streine din Norvegia, a pus la cale mișcarea în favoarea întemeierii acestei alianțe. Mișcarea e sprijinită de câțiva politicieni amânduror state.

Situația în China. Ministerul de externe al Chinei a declarat, că împărăteasa mamă a informat cabinetul, că tronul s'a hotărât să încă pace; ministrul ar fi primit toate instrucțiunile trebuincioase.

Drepturi politice în Finlanda. Consiliul imperiului rusec a adoptat proiectul votat de Dumă, după care supușii ruși, cari locuiesc în Finlanda, vor avea aceleași drepturi ca și Finlandezii.

Războiul italo-turc. La Constantinopol a sosit o telegramă dela Enver Bey, în care se spune, că în urma unui atac energetic al trupelor turcești, Italianii au fost nevoiți să-și părăsească pozițiile dela Derna. Italianii au avut 200 morți.

Din România.

Irigații pe Bărăgan. Se afirmă, că în bugetul ministerului de agricultură și domeni, român, s'a prevăzut pentru anul financiar viitor, o sumă de 100.000 lei pentru studierea introducerii irigațiilor în Bărăgan. În legătură cu această chestiune se va prezenta Camerei o petițiune din partea falomitenilor, pentru a se prevedea în bugetul statului și suma necesară pentru studiul navigabilității râului falomita de la Urziceni până la Dunăre.

Locuințe ieftine. În camera României s'a depus un proiect de lege pentru înlesnirea construirii de locuințe ieftine. În vederea acestui proiect — după cum aflăm — se lucrează acum la construirea unei societăți pe acțiuni cu un capital de două milioane. Inițiativa a fost luată de un grup de capitaliști români, fără deosebire de culoare politică.

O bibliotecă publică. D. C. C. Arion, ministrul instrucțiunii publice din România a acordat suma de 30 mii lei pentru întemeierea unei biblioteci publice la I-Severin.

„Șercaiana“

Institut de credit și de economii soc. pe acții în Șercaia (Sárkány)

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ȘERCAIANA“ societate pe acțiuni, sunt invitați la

a VIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Șercaia, la 4 Martie st. n. 1912, la 1 oară p. m. în localul institutului.

Obiectele de pertractat:

1. Alegerea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere.
3. Examinarea socotelilor anului 1911, statorirea bilanțului și darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Impărțirea venitului curat.

Marghita, la 20 Ianuarie 1912.

Direcțiunea.

N. B. Acei acționari, cari voesc a participa la această adunare generală sunt rugați a-și depune acțiunile eventual plenipotențele la cassa institutului.

Meghívó.

A „ȘERCAIANA“ hitel és takarékpénztár részvénytársaság t. c. részvényesei Sárkányban az intézet helyiségében 1912 évi márczius hó 4-én d. u. 1 órakor tartandó

VIII-ik rendes közgyűlésére

ezenel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Két részvényes kijelölése a közgyűlésjegyzőkönyv hitelesítésére.
2. Az igazgatótag és felügyelő bizottság jelentése.
3. Az 1911 évi zárszámadások felülvizsgálása, a mérleg megállapítása és az igazgatóság és felügyelő bizottság felmentése.
4. A tiszta nyereség felosztása.

Sárkány, 1912 január 30-án.

Az igazgatóság.

T. i. Azon részvényesek kik ezen közgyűlésre részt akarnak venni, kéretnek részvényeiket esetleg ezeket meghatalmazásukkal az intézet pénztárában letenni.

ACTIVA — VAGYON. Bilanț pro 1911. — Mérleg számla 1911 évre. PASIVA — TEHER.

ACTIVA — VAGYON.		PASIVA — TEHER.	
	Cor. fil.		Cor. fil.
Cassa în număr — Készpénz	20814 53	Capital societar — Részvénytőke	150000
Cambii de bancă — Bankváltok	582233 —	Fond de rezervă — Tartalékalap	80873 48
Cambii cu acop. hip. — Jelzalogilag biztosított váltók.	465912 45	Fond filantropic — Jótékonycélualap	4164 90
Acții — Részvények	13200	Fond de penziune — Nyugdíjalap	4881 30
Mobilier, — Felszerelés,	1400 91	Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek.	739346 72
Giro-conto la banca austro-ungară și alte bonuri — Giro-conto az osztrák-magyar banknál és más letétek.	764	Reescompt — Visszleszámítás	61009 —
Diverse conturi debitoare — Különféle adós számlák.	2726	Diverse conturi creditoare — Különféle hitelező számlák.	6629 99
		Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	48 —
		Interese transitoare — Átmeneti kamatok.	18433 67
		Profit curat — Tiszta nyereség	21683 83
	1.087050 89		1.087050 89

ESİTE — KIADÁS. Profit și Perderi pro 1911 — Nyereség és veszteség számla 1911 évre. VENITE — BEVÉTEL.

ESİTE — KIADÁS.		VENITE — BEVÉTEL.	
	Cor. fil.		Cor. fil.
Interese: — Kamatok:		Interese — Kamatok	
fondurilor — az alapoknak	2677 38	după cambii — váltók után	70531 95
depunerilor — a betéteknek	34786 37	după acții — részvények után	654 10
capitalului emis II-a — a II-ik kibocsátásu, tőkének	3256 60	după cont-curent-folyó számla után de întârziere — késedelmi	969 30
reescomptului — a visszleszámításnak	2961 59	Provizioni — Jutalékok	8820 35
Dări: — Adok:			554 67
după depuneri — betétek után	3478 64		
de stat — állami	3653 87		
comtat. și com. — megyei és községi	1140 69		
Spese: — Költségek:			
chirie — házbér	1020 04		
spese de birou — irodai költségek.	1110 36		
salare — fizetések	4950 —		
marce de prezentă — megjelenési díjak	602 —		
Amortizare: la mobilar, — Leírás: a felszerelés számlán	200 —		
Profit curat — Tiszta nyereség	21683 83		
	81530 37		81530 37

Șercaia, la 31 Decembrie 1911.

Járkány, 1911. évi december hó 31-én.

Dr. Pompei Germán m. p. director executiv, vezérigazgató.

Valeriu Ghircioaș m. p. contabil — könyvelő.

Direcțiunea — Az igazgatóság:

Dr. Hariton Pralea m. p. Matei Folea m. p. Valer Sassebesi m. p. George Vlad m. p. Rozalin Mijea m. p. Victor Vlad m. p.

Comitetul de supraveghere: — A felügyelő bizottság:

Revăzut și aprobat!

Felülvizsgáltatott és helybenhagyatott!

Șercaia, la 30 Ianuarie 1912. — Sárkány, 1912. január 30-án.

Ioan Capătă m. p. Petru Debu m. p. Petru Bărbat m. p. Cornel Langa m. p. Zosim Oana m. p. președinte — elnök.

Mare atelier român pentru măsurit

Ioan P. Popidan,

Brașov, Strada Prundului Nr. 29.

Aduc la cunoștință publică, că în atelierul meu se efectuează orice fel de lucrare ce privește în această branșă: mobile de salon, dormitoare, mobile de bucătărie, aranjament pentru edificări, ferestre portale. Aranjarea parchetelor sau numai curățit sau văpsit. Pentru bisericile altare și bănci. Bilarde din nou, sau îmbrăcarea lor cu postav. Se găsește bilo și tacuri.

Reg. sprrijinul On. public, asigurând serviciu prompt și ieftin.

66

Cu toată stima

Ioan P. Popidan.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Se caută spre cumpărare Ac. și de ale institutului de credit Șercaiana din Ludosul mare. Doritorii de a vinde să se adreseze la subscrisul

Alexiu Staicu.

paroh gr. cat.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

„CONCORDIA“, inst. de cred. și economii societate pe acții în Gherla.

Aviz!

Domnii posesori ai acțiunilor numerii următori: 80, 216, 217, 1299—1313, 1371—1375, 1403, 1404, 1464, 1618, 1780, 1855, 1954, 1955, 1979, 1992, 1993, 1995, sunt rugați ca în decurs de 15 zile dela publicarea prezentă să-și achite restanțele altcum subsemnata direcțiune va anula acțiunile vânzându-le mai departe, iar sumele plătite vor trece la fondul de rezervă.

Gherla, la 1 Febr. 1912.

73, 1-3

Direcțiunea.

Anunț de licitație.

În 19 și 20 Februarie st. n. 1912 se vor vinde cu licitație obiectele ce sau amanetat din 6 Noem. 1910 până inclusive în 14 Ian. 1911 și anume: sub numărul 15140—1910, până inclusive cu Nr. 641—1911 al căror termen a expirat și nu s'au rescumpărat.

Licitația va avea loc în localul Casei de zăloage, dela 8 oare până la 11 oare a. m. și în cas de lipsă dela 2 până la 4 oare p. m.

Obiectele, cari se vor vinde, sunt: Giuvaercale, Ciasornice de aur și argint și alte scule de aramă, Cioaic, Cositor, flanelle, haine bărbătești și femeiesci, Cisme, Ghete și attele.

Vânzarea se face în bani gata. Rescumpărarea sau înoirea amanetelor se poate face numai până cu o zi înainte de licitație.

În ziua vânzării cu licitație nu se permite nici într'un chip a prelungi amanetarea.

Brassó, 25 Ianuar 1912.

(1—3). Oficiul casei de amanetare din Brașov.

Noutăți igienice de gumă și preservative

Preservative Specialități fabricat veritabil franțuzesc și american pachetare originală,

(Recomandat de medici) | Garanție sigură

Nou! Fatime I și II calit. Preț. Duz. 6 și 8 cor. Semiramis I și II, „ „ „ 10 și 12 „

Aceste două preservative celo mai perfecte în pomeniul tehnice numai la mine se capătă!

Nou! „Auto Vaginal Spray“ Nou!

Cel mai sigur și comod preservativ al timpului prezent pentru dame. Prețul 1 bucată 15 cor.

Trimitere discretă dela fabrica de instrumente chirurgice și gumă.

KELETI J. BUDAPEST, IV., Koronah. utca 17 Prov.

Cereți gratis și franco preț-curent cu circa 3000 ilustrații nouă și interesante! Fondată 1878. Telefon 13/76

Se caută agenți cu provision mare pentru fiecare oraș.